

L'encaix del PIP en la cultura educativa del CEIP Llevant

Claustre de professors

RESUM

Aquesta exposició pretén donar a conèixer l'evolució duita a terme dins el CEIP Llevant d'Inca, que, partint d'una realitat diguem-ne adversa, ha dirigit la mirada cap a una clara millora educativa, mitjançant un treball de reestructuració del dia a dia, una cohesió de l'equip docent i cap al compromís de la tasca de transformació interna.

RESUMEN

Esta exposición pretende dar a conocer la evolución llevada a cabo desde el CEIP Llevant de Inca, que, partiendo de una realidad, digamos adversa, ha dirigido la mirada hacia una clara mejora educativa, mediante un trabajo de reestructuración del día a día, una cohesión del equipo docente y hacia el compromiso de la tarea de transformación interna.

El fet que l'alumnat sigui el centre de l'aprenentatge, el veritable protagonista, i així que el professor sigui un acompanyant, i no només un "expert" que parla, perquè els alumnes vagin en la línia de descobrir coses, d'entendre... aquests són alguns dels objectius que cerquen una sèrie de centres de les illes per transformar l'educació.

Tot aprofitant la renovació del projecte de direcció i l'impuls pedagògic que el claustre de professorat va acordar donar al nostre centre, un cop feta l'autoavaluació en cada etapa educativa pel que fa als aspectes reals de millora que podríem emprendre, i així partint de les fortaleses que es varen analitzar per trencar els punts febles, posarem els fonaments per donar un gir al que per moltes circumstàncies ens han duit aquests darrers anys i no ens agradava.

Així entrarem dins el PIP per a la millora educativa dels centres, i aprofitarem el treball encetat a partir de la renovació del projecte de direcció i dels debats tinguts amb els equips docents del centre.

Tot plegat va anar desencadenat pel fet de plantejar-nos un canvi metodològic impulsat per la reflexió que ja havíem iniciat.

Per altra banda, la ubicació física del centre en el barri influeix en el tarannà de la "població del centre", atès que s'hi troben els preus de l'habitatge més baixos d'Inca, i en conseqüència hi passen a viure les famílies amb un baix nivell socioeconòmic i amb molta problemàtica social.

Aquesta realitat sociofamiliar i cultural dels alumnes de la nostra escola està impregnada per diversos trets:

- Els alumnes són majoritàriament de cultura magrebina.
- Constel·lacions familiars que no assoleixen els valors de l'escola, de l'educació, com a propis i que els senten allunyats de la seva realitat que es tradueix en: un elevat absentisme escolar,

escàs valor a l'aprenentatge i al rendiment acadèmic, escàs interès a participar en el dia a dia de l'escola...

- Els infants, quan s'escolaritzen a EI-3, només parlen la seva llengua materna que és diferent de les dues oficials de la nostra CAIB. Així, només tenen contacte amb la L2 a l'escola i són els mestres els únics models lingüístics competents. D'aquesta manera, amb l'escolarització i les experiències de les situacions viscudes del dia a dia a les aules els infants aniran desenvolupant en la L2 les principals funcions del llenguatge: comunicació, representació i relació social.
- Amb els resultats acadèmics obtinguts a través de l'IAQSE, es constata que les puntuacions no són les que volem i desitjam.

Amb aquest marc, la nostra escola configura una realitat amb una funció clarament compensadora i transformadora per a tots els nostres alumnes; l'escola és l'entorn que possibilitarà: *eliminar les barreres a l'aprenentatge i facilitar la participació de tots els alumnes*. Tot i que, en el nostre dia a dia, treballar per una cohesió social és un fet llunyà atesa la singularitat de l'escola.

Des del Projecte de Direcció ja es va recollir com treballar per donar resposta a aquestes necessitats. Del conjunt d'objectius, volem assenyalar que sempre ens ha preocupat treballar per: consolidar una línia metodològica del centre, restituir i promocionar la imatge del centre i potenciar la participació de les famílies.

La resposta educativa s'ha donat de forma progressiva. Primerament, arran de la formació en projectes i tasques enriquides, es decideix eliminar els llibres de text i, a l'etapa d'infantil, començarem el projecte dels ambients, que progressivament s'incorporaren als nivells de 1r i 2n de primària. En els diferents plans anuals i PGA s'han anat plasman els objectius i accions del dia a dia encaminats per assolir aquesta tendència, que ha abraçat diferents àmbits (ambients d'aprenentatge, aprenentatge basat en projectes, tallers, formació per actualitzar el blog de l'escola i aprofundiment en noves metodologies...).

Però aquests canvis no són percebuts com caldria pel nostre context.

La concepció que es té per part de la societat inquera és negativa, i la majoria de famílies ni tan sols consideren la nostra escola una opció per matricular els seus fills a la xarxa pública.

La política educativa dels darrers anys a la nostra CAIB ha permès que escoles com la nostra estiguin lluny de les polítiques d'inclusió i multiculturalitat. El silenci ha estat la resposta administrativa que vàrem obtenir. L'equip educatiu de l'escola ens hem sentit, fins a hores d'ara, sols en aquesta travessa, i amb els anys han sorgit decepcions, desil·lusions, impotència, contradiccions i fins i tot alguns sentiments de culpabilització, la qual cosa és ben comprensible.

Així, a poc a poc, hem anat, a hores d'ara, visualitzant per part de l'actual administració la intenció de transformar la realitat de la nostra escola.

Començarem a assentar les bases per organitzar el procés educatiu en funció del que consideram els quatre pilars de l'educació del segle XXI: *aprendre a conèixer, aprendre a fer, aprendre a viure junts i aprendre a ser.*

Aquestes experiències actuals que ja van transformant el dia a dia de l'escola, volem que esdevinguin canvis estructurals consolidats, coherents, amb continuïtat i que es transformi l'ecosistema de l'escola i es percebin i sentin com la cultura de la nostra escola per a tota la comunitat d'Inca.

Cap on vaig? I sobretot, d'on venc?

Breu història del CEIP Llevant d'Inca

Fer una ullada al meu passat permet donar la resposta sobre què em depara el futur i, millor encara, què volem i volen les persones que treballen amb coratge, il·lusió i dedicació dins el meu recinte.

Per poder encarar aquest futur, cal fer memòria dels fets, de les persones i esdeveniments que han marcat la meua vida, del CEIP Llevant. Una vida dedicada a la docència, a l'educació integral dels infants que han passat per les meves aules, tot amb la dignitat que un mestre sap dur endavant la seva feina.

Tot ha evolucionat a una velocitat esfereïdora, però, mitjançant la lluita constant i la superació, tenc la certesa que hem anat cap a la millora de l'ensenyament i la dedicació als alumnes i de ser un centre compromès en el dia a dia i disposat a afrontar els desafiaments que puguin sorgir en el futur.

Ja al marge dels preàmbuls, us contaré qui soc, com soc i quins són els protagonistes que comparteixen les vivències amb mi.

El meu primer director va ser Pedro Ballester i s'estrenà el 1969; era una escola segregada i en castellà, conforme als dictàmens de l'època. Ha d'arribar el 1970 amb la LGE quan s'inicien els canvis de la coeducació a les aules i a les classes d'educació física, però als temps de pati els nins i les nines encara estaven separats. En aquest període es dona la confluència que arriben a l'escola una sèrie de mestres oberts i amb sentiments d'estima cap a la nostra cultura que advoquen per iniciar l'ensenyament en català. El claustre estava dividit perquè convivia dins l'escola una fracció de mestres simpatitzants del Círculo Balear amb un fort sentiment de mallorquinitat, que traslladà el debat social de mallorquí versus català que es donava dins la societat illenca. L'enfrontament va arribar a l'àmbit personal amb fortes disputes que arribà que mestres que eren amics romperen la seva amistat i deixaren de parlar-se.

Des de la Comunitat Autònoma es posa en marxa el programa de reciclatge del català, que només 3 mestres realitzen. La tensió dins l'escola és tan elevada que tenen el suport per realitzar aquest cursos però havien de sortir d'amagat de l'edifici per una porta petita secundària, amb el suport d'altres companys que els cobrien atès que els coincidia amb una hora de permanència els horabaixes.

Hi va haver un sector que mai es va formar en aquest tema. Així que l'ensenyament era en castellà excepte 2 hores en català i com a principal recurs pedagògic hi havia els llibres de text. Pares a favor del català s'assabentaren que algunes classes de català es feien en mallorquí i ho comunicaren a inspecció sense que se'ls fes gaire cas per aquesta banda.

Durant aquests anys la majoria d'alumnes que venen a l'escola continuen essent majoritàriament alumnes no catalanoparlants vinguts de la Península i alumnes d'ètnia gitana. Amb la LOGSE arriba l'actual directora que s'incorpora progressivament dins la direcció de l'escola com a secretària.

I varen esdevenir els primers canvis...

Des del curs 2012-2013, estic immersa en petits canvis; he vist com els mestres organitzaven a infantil racons, tallers, a primària eliminen els llibres de text, treballen per projectes, tasques enriquides... però és a l'actualitat, amb el reconeixement i la incorporació al PIP per al bienni 2016-18 i la renovació per al proper curs 2018-19, quan veig l'equip educatiu compromès en la meua millora. Se'm reconeix com una escola que aposta per la innovació i el gir que els mestres fan és copernicà. Aprofiten la meua estructura simètrica de dos edificis i constitueixen dues comunitats, la comunitat dels petits (infantil i 1r i 2n) i la comunitat els grans (3r, 4t, 5è i 6è); els grans i els petits. Així les meves velles aules es renoven i passen a ser entorns d'aprenentatge especialitzats. Sens dubte, he viscut la confluència de diversos factors que ha propiciat que a hores d'ara estigui en aquest punt del camí:

- S'ha trobat un equip de professors cohesionat i amb ganes d'avançar, que gaudeix de la feina.
- Un equip directiu amb lideratge que permet que les diferències i interessos personals es compleixin dins el projecte d'escola.
- Avanços molt poc notoris dels nostres alumnes.
- Una imatge negativa per part de la ciutadania d'Inca: no som considerada una opció per matricular els fills.
- La mirada positiva de les administracions.

I a hores d'ara l'equip educatiu treballa per:

- Restituir la meua imatge d'escola.
- Fomentar una cultura de convivència.
- Millorar l'èxit educatiu.
- Reconduir el centre cap a una comunitat d'aprenentatge.
- Millorar la cohesió social i l'equitat de tota la comunitat educativa.

A les acaballes del curs 2015-2016 començ a veure molt de moviment a les meves aules i els passadissos. Va ser l'índici que s'aproximava un canvi important.

El mes de juliol els mestres encara eren a l'escola, ben arromangats: pintant, donant massilla a les parets, traginant mobles, llibres, taules, cadires, etc. Tenia la sensació que m'estaven esbutzant. Acabat aquest traç el meu aspecte havia canviat a millor, m'havia alliberat de les pissarres de tela, dels suros vells de les parets i del mobiliari que m'acompanyava des del temps de la picor.

La meua sorpresa va ser quan, al mes de setembre, vaig veure que el moviment continuava, però aquesta vegada eren els infants que anaven amunt i avall: canviaven sovint d'aula, no es desplaçaven fent fila, els passadissos estaven ocupats, al pati no sortien només a fer educació física i a la mateixa aula conflüen infants de diferents edats. No entenia gaire bé què passava, així que vaig parar bé les orelles i vaig esbrinar que el centre s'havia organitzat en dues comunitats educatives: la dels petits (des de 3 anys fins a 2n de primària) i la dels grans (des de 3r fins a 6è de primària).

COMUNITAT DE PETITS

La jornada comença amb una entrada relaxada, on els pares acompanyen els nins a les aules i s'acomiaden de forma pausada; hi ha espai per conversar mestres i famílies. La rebuda és important per cohesionar el grup i anticipar tot el que amb il·lusió farem cada dia.

A més, per tal de tenir una mirada més personal i autèntica cap als infants, es desdobra sempre el grup-classe. Tots feim de tot i ens agrada fer de tot. Aquesta organització dels recursos humans beu de la concepció d'ensenyament-aprenentatge inclusiu, que ens allunya de la concepció terapèutica del suport, perquè treballam per eliminar les barreres a l'aprenentatge (dificultats idiomàtiques, necessitats socioculturals...) i facilitar la participació de tots els alumnes. Així es desdibuixa la figura dels especialistes PT, AL, AD, que passen a ser mestres com els tutors, amb clares responsabilitats dins els grups-classe.

Hem romput amb l'estructura de les àrees per treballar de forma globalitzada les competències dels infants, per la qual cosa hem dissenyat tallers d'aprenentatge i ambients de lliure circulació per treballar la comunicació oral com a base i instrument pels posteriors aprenentatges escolars. Sabem que per parlar una nova llengua s'han de donar les tres funcions bàsiques: funció de comunicació, funció de representació i d'interacció social.

Dins el context de repensar el procés d'ensenyament-aprenentatge i fent nostres els plantejaments de Malaguzzi, que explicita que hi ha tres mestres a l'escola (els mestres, els iguals i l'entorn) i la reflexió envers els conceptes de:

- un infant capaç, autònom;
- el joc, l'eina més eficaç per aprendre;

- el mestre, una figura que acompanya,
- la intencionalitat de l'estètica de l'espai, per facilitar l'aprenentatge.

El treball per ambients d'aprenentatge és el marc on dissenyar propostes de forma lúdica en què l'alumne pot decidir des dels seus interessos i construir experiències significatives.

La nostra realitat configura una escola amb una elevada taxa d'alumnes que desconeixen les dues llengües oficials, amb unes habilitats lingüístiques pobres. Volem destacar que l'inici de l'escola dels alumnes de 3 anys és molt dura per als infants; només coneixen l'ecosistema familiar, se senten abandonats pels pares a un lloc desconegut amb persones desconegudes i sense poder-se comunicar. D'aquí la importància de dissenyar un període d'adaptació progressiu i flexible amb les famílies. Sens dubte ens ha permès d'una forma més natural construir llaços de confiança i seguretat entre tots.

Els mestres adequen el concepte d'ambients d'aprenentatge de lliure circulació a la meua realitat i a la de les famílies i infants. Han organitzat 8 espais temàtics per investigar, experimentar i aprendre, amb grups heterogenis d'infants (edats, nivells d'aprenentatge, interessos i necessitats), la qual cosa implica una reducció de ràtio i treball més individualitzat. Cada ambient està pensat per poder treballar les intel·ligències múltiples de Gardner respectant les necessitats de cada infant.

Per acabar el dia feim una cloenda on comunicam les nostres vivències, desitjos, decepcions, il·lusions a l'assemblea.

COMUNITAT DE GRANS

A la comunitat de grans els alumnes no fan files al pati, sinó que van entrant tranquil·lament cap a la seva aula de referència.

Primer deixen la bossa amb el berenar (ja no duen motxilla) i pengen la jaqueta al penjador del passadís. A continuació, entren a l'aula on els espera la tutora per fer la rebuda; durant mitja hora fan assemblea, lectura en diferents llengües o expressió oral en anglès.

A partir d'aquí comença de nou la circulació i els alumnes van a l'aula on els toca fer el taller d'aprofundiment (hi ha una aula de matemàtiques, una de llengua catalana, una de llengua castellana i una d'anglès). M'he adonat que en aquesta franja horària sempre són dos mestres en cada taller i de vegades queden els dos dins l'aula i d'altres fan un desdoblament.

També observ que han canviat els materials que hi ha dins l'aula, ara a les aules hi ha jocs. Qui m'havia de dir que hi trobaria l'Enigmàrius, Passaparaula, Scrabble, Abracadamo, History-cubs, etc. a l'aula de llengua. I a la de matemàtiques, jocs de lògica, Legos, playmòbils, geoplans de colorins, policubs, etc. Els infants es diverteixen a classe al mateix temps que aprenen.

A les classes ja no hi ha les files de taules. Ara estan en grups de 4 o 5 infants; he sentit que fan aprenentatge cooperatiu, tots aprenen de tots i en la diversitat hi ha la riquesa. Sí que és cert que ara a les classes hi ha menys silenci i sembla que hi ha desordre, però és que ells discuteixen i prenen acords en grup, que no és sempre fàcil.

Després del pati hi ha gran varietat d'activitats i projectes a les aules.

Els alumnes de 5è i 6è fan projectes de naturals, socials, cooperativa, expressió oral, educació física i rock-música. Hi ha moviment i renou, però veig els infants contents i amb ganes d'aprendre, semblen molt motivats i sobretot obsev com augmenta la seva autonomia i capacitat de gestionar el seu aprenentatge.

Els de 3r i 4t també fan projectes de naturals, socials, expressió oral en català, matemàtiques manipulatives, educació física i música. Manipulen, experimenten, aprenen i del que observen treuen conclusions.

I si no basta tot això hi ha un dia que fan ambients/tallers. Us demanareu què té d'especial, doncs:

- Es mesclen els alumnes d'edats diferents (com a màxim hi pot haver uns 13 alumnes per taller o ambient).
- Poden triar on volen anar (sempre que hi hagi lloc).
- A cada taller-ambient en acabar han de deixar per escrit el que han fet i après.

I tothom frissa que arribi aquesta hora, ja que veig que es diverteixen i aprenen molt, a més en un clima relaxat i tranquil.

No tots els canvis s'han produït dins l'horari de classe. He pogut viure tota la formació que ha fet el claustre per millorar i aplicar el millor possible aquesta nova metodologia. Els mestres queden a l'escola per formar-se en temes de competències, avaluació, innovació pedagògica, etc. També es fan claustres pedagògics per aprendre uns dels altres, fan visites a altres centres per conèixer com es treballa i després es posa en comú, també s'observen entre ells per ajudar-se a millorar les pràctiques educatives. El cert és que veig els mestres amb moltes ganes de fer coses noves i molt motivats, compartint experiències i inquietuds.

Amb aquesta nova manera de fer feina han canviat els rols de certs especialistes, com els de l'equip de suport. Ara sempre estan dins l'aula, els alumnes no sempre necessiten la seva ajuda ja que treballen en equip i els companys s'ajuden uns als altres. Això és l'escola inclusiva; acull la diferència, els alumnes estan presents participant i progressant amb els seus companys i hi ha dos mestres dins l'aula treballant de manera cooperativa amb tots els alumnes.

Les meves portes estan obertes a les famílies facilitant la possibilitat que participin activament en la vida del centre, venen a ajudar a fer tallers, acompanyen a sortides, etc. Els mestres treballen per

construir un vincle afectiu entre les famílies i fomentar el desenvolupament de valors: responsabilitat, compromís, respecte i potenciar models de criança i relacions positives.

CONCLUSIONS

Per finalitzar, vull fer cinc cèntims de l'evolució de l'alumnat que ha passat i va passant per les meves aules, passadissos, pel pati... quin gran canvi!

Un canvi en la tipologia que s'ha manifestat ferm en el tarannà, en l'organització interna, en la necessitat de donar resposta a unes característiques d'uns infants dels quals poc o gens coneixia.

Em vaig trobar immers dins una realitat amb una diversitat social, cultural i lingüística.

Si bé en un principi, els nins i nines eren majoritàriament procedents de famílies peninsulars, de parla castellana, arribà un moment en el qual s'inicià un degoteig d'alumnes d'altres nacionalitats que ha anat *in crescendo*.

Aquesta casuística ha fet que es reflectís en mi tot un mosaic multicultural, que ha suposat uns grans canvis i una adaptació cada vegada més necessària a les aules, als reforços educatius, a les relacions interpersonals, etc.

Així, any rere any, ha anat en augment l'acolliment d'alumnes immigrants; cada curs que passava, el percentatge d'alumnes nouvinguts d'altres nacionalitats augmentava, de tal manera que ara per ara he passat a tenir-ne un percentatge del 70 % del total d'alumnes matriculats. El fet de tenir aquesta diversitat social, cultural i lingüística ha marcat clarament la meva resposta, que no és altra que la d'atendre tot l'alumnat; treballant conforme al sistema educatiu les nostres arrels i cultura, sense perdre de vista, però, aquells trets no només que ens diferencien, amb respecte bilateral, sinó, i sobretot, els que ens uneixen i tenim en comú.

Tot això va suposar una reestructuració i organització:

- La medidora cultural: la creació d'aquesta figura ha estat clau en el dia a dia del centre; la seva tasca ha estat de pont entre cultures, no és només la tasca de traductora, sinó com a enllaç entre les famílies i la comunitat educativa.
- Pla d'Acollida: l'elaboració de manera estructurada i amb uns plantejaments clars ha estat vital per dur a terme la tasca amb aquest alumnat, dissenyant les estratègies pertinents i necessàries.
- Aula Acollida: sorgí per necessitat de donar resposta als alumnes nouvinguts i amb desco-neixement de la llengua, per la qual cosa era necessària l'atenció individualitzada. L'objectiu general era l'adaptació de l'alumne al sistema educatiu i poder facilitar-li la incorporació normalitzada a l'aula ordinària en les altres àrees del currículum amb la resta de companys.

- Diades interculturals, organitzades amb uns objectius com:
 - Conèixer els trets culturals dels diferents col·lectius que conviuen al centre.
 - Respecte per les diferències i recerca de punts en comú.
 - Apropiar els pares i mares dels diferents col·lectius a l'escola.
 - Gaudir d'una jornada de portes obertes amb la participació a diferents tallers.
- Diada/es de Mallorca, per la necessitat de donar a conèixer i consolidar la cultura pròpia.

Va arribar un punt, en el qual aquesta tipologia d'alumnat era com a "normalitat" (fet que em va convertir en un centre gueto), malgrat la insistència i perseverança des de la direcció, demanant un repartiment equitatiu de l'alumnat estranger entre tots els centres educatius d'Inca.

Aquesta petició veu la llum fa dos cursos, quan es posen les bases i se signa el document entre Conselleria, Ajuntament i centres educatius, per tal de fer el repartiment iniciant-lo al 1r curs del 2n cicle d'educació infantil, pactant un nombre concret d'alumnat NESE per aula.

Per tant, i per acabar, vull esmentar que el gran canvi sofert no respon tant a la tipologia de l'alumnat, tot i que és important, com a la implicació, les ganes, la necessitat d'actualització, la motivació... dels mestres que componen el claustre de professors.